

ՏԵՂԵԿԱՆՔ

«Պետական կառավարման համակարգի մարմինների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի նախագծի հարակից օրենքների հոդվածներում առաջարկվող փոփոխությունների և լրացումների վերաբերյալ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

Օ Ր Ե Ն Ք Ը

Ընդունված է 2014 թվականի դեկտեմբերի 17-ին

ՏԵՑԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հոդված 1. Օրենքի կարգավորման առարկան

1. Սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության **գործադիր իշխանության համակարգում գործող կառավարությանը ենթակա** տեսչական մարմինների (այսուհետ՝ տեսչական մարմին) իրավական վիճակը, դրանց ստեղծման, գործունեության կազմակերպման առանձնահատկությունները, վերակազմակերպման և գործունեության դադարեցման կարգը, ինչպես նաև դրանց հետ կապված այլ հարաբերություններ:
2. Սույն օրենքի դրույթները չեն տարածվում Հայաստանի Հանրապետության **ֆինանսների նախարարության** հարկային և մաքսային մարմինների վրա, բացառությամբ սույն օրենքի **149**-րդ հոդվածի:

Հոդված 3. Օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները

1. Սույն օրենքում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.
 - 1) տեսչական մարմին՝ սույն օրենքի համաձայն ստեղծվող վերահսկողություն և օրենքով սահմանված այլ գործառնություններ իրականացնող ՀՀ կառավարությանը ենթակա պետական մարմին:
) տեսչական մարմին՝ վերահսկողություն կամ օրենքով սահմանված այլ գործառնություններ իրականացնելու նպատակով սույն օրենքի հիման վրա ստեղծվող՝ Հայաստանի Հանրապետության գործադիր իշխանության հանրապետական մարմնի (այսուհետ՝ լիազոր մարմին) առանձնացված ստորաբաժանում, բացառությամբ պետական և համայնքային մարմինների (ծառայողների), ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության անունից հանրային ծառայություններ իրականացնող ոլորտների:
 - 1.1) տոմերի, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության անունից հանրային ծառայությունների, ինչպև.
 - 1.2) ուղանի, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության անունից հանրային ծառայությունի մաս, որի նկատմամբ տեսչական մարմինը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ձևանալվում է.2) ուղանի, ինչպև .2) ուղանի, ինչպես նաև .
 - 1.3) ուղանի, ինչպես նաև . պայստանի Հանրապետության անունից հանրային ծառայությունի մաս, որի նկատմամբ տեսչական մարմին խորհրդի կողմից հաստատվող փաստաթուղթ, որն առնվազն ներառում է տեսչական մարմնի վերահսկողության ոլորտի ընդհանուր իրավիճակը, առկա խնդիրները և բացահայտված թիվերը, ինչպես նաև դրանց նվազեցմանն ու վերացմանն ուղղված տարեկան միջոցառումների ժամանակացույցը
- 2) շահերի բախում՝ սույն օրենքով սահմանված դեպքեր, երբ տեսչական մարմնում ծառայողի շահերը կարող են հիմք դառնալ իր ծառայողական գործառնություններն իրականացնելիս անկողմնակալության սկզբունքը խախտելու համար.
- 3) տեսչական մարմնի կառավարման խորհուրդ՝ տեսչական մարմնի կառավարման համակարգում գործող կոլեգիալ մարմին.
- 4) տեսչական մարմինների միասնական բողոքարկման հանձնաժողով՝ սույն օրենքով սահմանված կարգով ստեղծվող՝ բողոքներ բնորդ միասնական հանձնաժողով:
- 5) տնտեսավարող սուբյեկտներ՝ սույն օրենքի իմաստով տնտեսավարող սուբյեկտներ են համարվում «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված տնտեսավարող սուբյեկտները.
- 6) գործունեության արդյունավետության բնորոշում և կատարողականի գնահատում՝ գործառնությ, որի արդյունքում հավաստվում է, որ տեսչական մարմնի խնդիրներն իրագործվել են, և նպատակներն իրականացվել են արդյունավետ և պատշաճ, կամ վերհանվում են տեսչական մարմնի գործունեության ընթացքում թույլ տրված բացթողումներն ու դրանց պատճառները.

7) **ռիսկ՝** տնտեսավարող սուբյեկտի գործունեության արդյունքում մարդու կյանքին, առողջությանը, շրջակա միջավայրին, պետության, իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց գույքային շահերին, բնական և էներգետիկ պաշարների խնայողությանը վնաս հասցնելու հավանականությունը՝ հաշվի առնելով այդ վնասի ծանրության աստիճանը:

8) **ռիսկի գնահատում**՝ տնտեսավարող սուբյեկտների ռիսկայնությունը որոշելու, վերլուծելու և գնահատելու ամբողջական գործընթաց՝ հիմնված ռիսկի աստիճանը որոշող չափանիշների և չափորոշիչների վրա:

Հոդված 5. Տեսչական մարմինը

~~1. Տեսչական մարմինը ստեղծվում, վերակազմակերպվում և նրա գործունեությունը դադարում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ:
2. Տեսչական մարմինը կարող է ունենալ կառուցվածքային և տարածքային ստորաբաժանումներ:
3. Տեսչական մարմինը ստեղծվում է լիազոր մարմնի կազմում՝ որպես առանձնացված ստորաբաժանում: **Հոդված 5. ՏԵՏՉԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ**~~

1. Տեսչական մարմինը Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը ենթակա վերահսկողություն իրականացնող պետական մարմին է:

2. Տեսչական մարմինը ստեղծվում, վերակազմակերպվում և նրա գործունեությունը դադարեցվում է օրենքով: Տեսչական մարմնի կանոնադրությունը և կառուցվածքը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը:

3. Տեսչական մարմինը կարող է ունենալ կառուցվածքային ստորաբաժանումներ: Տեսչական մարմնի ենթակայությանը կարող են հանձնվել պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններ:

4. Տեսչական մարմինն ունի ինքնուրույն հաշվեկշիռ: Տեսչական մարմնի գույքը ձևավորվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ տեսչական մարմնի տիրապետմանը, տնօրինմանն ու օգտագործմանը հանձնված (ամրացված) գույքից, ինչպես նաև օրենքով չարգելված այլ միջոցներից:

5. Տեսչական մարմնի լիազորությունների արդյունավետ իրականացման, նյութական խրախուսման, կարողությունների զարգացման նպատակով տեսչական մարմինը Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ կարող է բացել արտաբյուջետային միջոցների հաշիվ, որը չի կարող համարվել տեսչական մարմնի վերահսկողության արդյունքում նշանակված տույժերով և/կամ տուգանքներով:

6. Տեսչական մարմնի գործունեության ապահովման համար անհրաժեշտ հաշվապահական հաշվառման, գնումների կազմակերպման (ֆինանսաբյուջետային), անձնակազմի կառավարման և կազմակերպատնտեսական, տեսչական մարմնի բյուջեի, ինչպես նաև տեսչական մարմնի կողմից ստուգումների տարեկան ծրագրով չնախատեսված ստուգումների անցկացման հետ կապված վարչական (կազմակերպչական) բնույթի գործառնություններն իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմը:

~~4. Տեսչական մարմնի կանոնադրությունը, կառուցվածքը, կառուցվածքային և տարածքային ստորաբաժանումների կառուցվածքը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը:~~

~~5. Տեսչական մարմնի կողմից ստուգումների տարեկան պլանով չնախատեսված ստուգումների անցկացման, տեսչական մարմնի բյուջեի հետ կապված և լիազոր մարմնի աշխատակազմի կողմից իրականացվող վարչական գործառնություններն իրականացվում են օրենսդրությամբ սահմանված նվազագույն ժամկետներում:~~

Հոդված 6. Տեսչական մարմնի նպատակը և լիազորությունները

1. Տեսչականություններըն օլն օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով իր վերահսկողության ոլորտում անվտանգության և (կամ) իրավական նորմերի պահանջների պահպանման ապահովումն է, որին համապատասխան տեսչական մարմինն իրականացնում է հետևյալ լիազորությունները՝ **Տեսչական մարմնի լիազորություններն են-**

1) տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից Հայաստանի Հանրապետության օրենքների և **դրանցիկտների կողմից Հայաստանի Հանրապետության** իրավական ակտերի պահանջների **կատարման պահպանման** նկատմամբ օրենքով սահմանված կարգով վերահսկողության իրականացումը, ներառյալ՝ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով ստուգումների իրականացումը:

2) Հայաստանի Հանրապետության օրենքների, համապատասխան ոլորտի հարաբերությունները կարգավորող իրավական ակտերի պահանջների խախտման համար օրենքով սահմանված պատասխանատվության միջոցների կիրառումը:

3) համապատասխան ոլորտներում Հայաստանի Հանրապետության օրենքների և դրանց համապատասխան ընդունված իրավական ակտերի դրույթների կիրառման վերաբերյալ բացատրական աշխատանքների իրականացումը, տնտեսավարող սուբյեկտներին իրենց իրավունքների և պարտականությունների մասին տեղեկացումը:

4) ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց տրված լիցենզիաներն ուժը կորցրած ձանաչելու կամ դրանց գործողությունը կասեցնելու միջնորդագրերի ներկայացումը լիցենզավորող մարմիններ:

5) տնտեսավարող սուբյեկտի գործունեությանն առնչվող, տեսչական մարմնի իրավասությանը վերաբերող նոր իրավական ակտեր ընդունվելու կամ ուղեցույցներ հրապարակվելու, ինչպես նաև դրանցում փոփոխություններ կամ լրացումներ կատարվելու դեպքում այդ մասին սույն օրենքով սահմանված կարգով տնտեսավարող սուբյեկտների իրազեկման ապահովումը:

6) վիճակագրական տվյալների հավաքման և վերլուծությունների, ոլորտում գործող տնտեսավարող սուբյեկտների ռիսկերի գնահատման աշխատանքների իրականացումը և վերահսկողական և հսկողական գործառնությունների նպատակադրումը դեպի առավել ռիսկային ոլորտներն ու տնտեսավարող սուբյեկտները:

7) իր լիազորությունների շրջանակում բացահայտված՝ օրենքով չարգելված տեղեկատվության փոխանակումը այլ տեսչական մարմինների հետ՝ վերահսկողական գործառնություններն առավել արդյունավետ իրականացնելու նպատակով:

8) այլ լիազորություններ՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով սահմանված դեպքերում:

Վերջին 7. Տեսչական մարմնի կառավարման խորհուրդը

1. [Տեսչականառավարի կառավարմանը ներգրավված են նրա վերահսկողության ոլորտի լիազոր մարմինների ղեկավարները՝ կառավարման խորհրդի միջոցով:](#)», [իսկ հաջորդ նախադասության մեջ «ինն» բառը փոխարինել «տասն» բառով](#) Տեսչական մարմնի կառավարման խորհուրդը (այսուհետ՝ Խորհուրդ) կազմված է առնվազն ինն անդամից: Հաշվի առնելով տեսչական մարմնի գործունեության ոլորտի առանձնահատկությունները՝ տեսչական մարմնի կանոնադրությամբ կարող է սահմանվել Խորհրդի անդամների ավելի մեծ քանակ:

2. Խորհրդի կազմում ընդգրկվում են լիազոր մարմնի ղեկավարը ~~կամ նրա որոշմամբ՝ համապատասխան տեղակալը~~, համապատասխան բնագավառի (լիազոր մարմնի բնագավառից տարբերվող) քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ղեկավարը կամ նրա որոշմամբ՝ համապատասխան տեղակալը, [Հայաստանիասխան բնագավառի \(լիազոր մարմնի բնագավառի\) Հայաստանի Հանրապետության կառավարության տնտեսական քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ներկայացուցիչը](#), արդարադատության բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման Հանրապետության կառավարության տնտեսական մարմնի ներկայացուցիչը, ֆինանսների բնագավառում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ներկայացուցիչը, տեսչական մարմնի իրավասության բնագավառում քաղաքացիների կամ սպառողների շահերը ներկայացնող հասարակական կազմակերպության ներկայացուցիչը, տեսչական մարմնի իրավասության բնագավառում համապատասխան գործունեություն իրականացնող գործարար միավորումների ներկայացուցիչը և համապատասխան բնագավառների գիտական կազմակերպությունների երկու ներկայացուցիչ, որոնք չեն կարող լինել համապատասխան բնագավառի քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ենթակայությամբ գործող մարմնի կամ կազմակերպության աշխատակից:

Խորհրդում տեսչական մարմինը ներկայացնում է տեսչական մարմնի ղեկավարը, իսկ նրա բացակայության դեպքում՝ համապատասխան տեղակալը, որը Խորհրդի նիստերին մասնակցում է խորհրդակցական ձայնի իրավունքով:

3. Խորհրդի կազմում համապատասխան ոլորտի հասարակական կազմակերպությունների և գիտական կազմակերպության ներկայացուցիչներին ներգրավելու նպատակով [ՀՀ Խորհրդի կազմում համապատասխան ոլորտի հասարակական կազմակերպությունների և գիտական կազմակերպության ներկայացուցիչներին ներգրավելու նպատակով կան կտեսչական մարմինն](#) իր պաշտոնական կայքէջում հրապարակում է հայտարարություն: Հայտարարության հիման վրա դիմած թեկնածուներին ներկայացվող ընդհանուր պահանջները և թեկնածուներից Խորհրդի անդամներ ընտրելու օրինակելի կարգը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: Դիմում չներկայացնելու դեպքում տեսչական մարմինն իր նախաձեռնությամբ է հրավիրում անդամների: Համապատասխան ոլորտի հասարակական կազմակերպությունները և գիտական կազմակերպության ներկայացուցիչները Խորհրդի կազմում ներգրավվում են [մինչև երեք երկու](#) տարի ժամկետով՝ նույն ժամկետով մեկ անգամ երկարաձգելու հնարավորությամբ:

[3.1 դի ժամկետով՝ նույն ժամկետով մեկ անգամ երկարաձգելու հնարավորությամբ: ներկայացուցիչները Խորհրդի կազմում ներգրավվում են յաստանի Հանրապետության կառավարության խորհրդի որոշմամբ կազմում մեկ անգամ երկարաձգելու հնարավոր Խորհրդի հերթական նիստերին. նույն ժամկետով մեկ անգամ երկարաձգելու հնարավոր Խորհրդի հերթական նիստերին. համապատասխանով՝ նույն ժամ ամապատասխանով՝ նույն ժամկետով մեկ անգամ երկարաձգելու հնարավոր Խորհրդի հերթական նիստերին. Խորհրդի նախապատասխան ամապատասխանով՝ նույն ժամկետով մեկ անգամ երկարաձգելու հնարավոր Խորհրդի հ](#)

4. Խորհուրդը նախագահում է համապատասխան ոլորտի քաղաքականությունը մշակող լիազոր մարմնի ղեկավարը կամ նրա տեղակալը: Այն դեպքում, երբ տեսչական մարմնի իրավասության շրջանակներում ընդգրկված են մեկից ավելի ոլորտներ, ապա Խորհուրդը ռոտացիոն կարգով նախագահում են այդ ոլորտների քաղաքականությունը մշակող մարմինների ղեկավարները կամ նրանց տեղակալները՝ հաջորդաբար տարին մեկ պարբերականությամբ:

5. [Խորհրդի ներքին կամ նրանց տեղակալները՝ հաջորդաբար տարին մեկ պարբերականությամբ: ոգը Խորհուրդն իր նիստերը հրավիրում է առնվազն երեք ամիսը մեկ: Հրատապ տուում պահանջող հարցերի քննարկման նպատակով կարող են հրավիրվել արտահերթ նիստեր:](#)

Լիստերի հրավիրման և անցկացման կարգը սահմանվում է Խորհրդի աշխատակարգով: Խորհրդի նիստերն իրավագոր են, եթե այդ նիստերին մասնակցել է Խորհրդի անդամների 2/3-ից ավելին: Խորհրդի անդամները քվեարկում են կողմ կամ դեմ: Որոշումները կայացվում են բաց քվեարկությամբ, ձայների պարզ մեծամասնությամբ: Ձայների հավասարության դեպքում Խորհրդի նախագահի ձայնը որոշիչ է: Սույն հոդվածի 7-րդ մասով նախատեսված հարցերին հավանություն չտալու կամ չհաստատելու դեպքում Խորհուրդը կարող է ընդունել հարցը՝ իր համար ընդունելի տարբերակով, կամ տեսչականմարմնի ղեկավարին տալ հանձնարարականներ՝ հարցը լրամշակելու և կրկին քննարկման ներկայացնելու վերաբերյալ:

6. Խորհրդի անդամների առաջադրման կարգը, ինչպես նաև տեսչական մարմինների կառավարման խորհուրդների աշխատակարգի օրինակելի ձևը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: Խորհրդի կազմը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության աշխատակազմի ղեկավարի ներկայացմամբ:

7. Տեսչական մարմնի կառավարման խորհուրդը

1) հաստատում է տեսչական մարմնի ղեկավարի ներկայացրած տեսչական մարմնի գործունեության և իրականացվող ստուգումների տարեկան ծրագրերը:

1.1) ական մարմնի ղեկավարի ներկայացրած տեսչական մաներկայացվողարմնի ղեկավար կայացվողարմնի ղեկավարի ն

2) հաստատում է ստուգումներին առնչվող ուղեցույցները:

3) նախաձեռնում է որակի ապահովման ստորաբաժանման հսկողական գործողությունների արդյունքում բացահայտված թերությունների վերացմանն ուղղված միջոցառումները և վերահսկում դրանց իրականացումը:

4) 4) քննարկում է) տեսչական մարմնի տարեկան պահպանման ծախսերի նախահաշիվը և հավանություն է տալիս դրան~~հաստատում է տեսչական մարմնի տարեկան պահպանման ծախսերի նախահաշիվը~~

5) քննարկում է տեսչական մարմնի ղեկավարի կողմից հաստատման ենթակա տեսչական մարմնի տարեկան կամ եռամսյակային հաշվետվությունների նախագիծը և հավանություն տալիս դրան:

6) հաստատում է կատարողականի գնահատման ընթացակարգերը՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության շրջանակներում:

6.1) հավանություն է տալիս տեսչական մարմնի հաստիքացուցակին և քաղաքացիական ծառայության պաշտոնների անձնագրերին:

6.2) հավանություն է տալիս տեսչական մարմնի ղեկավարի տեղակալի թեկնածությանը:

7) իրականացնում է օրենքով իրեն վերապահված այլ լիազորություններ:

8. Խորհրդի նիստերի արձանագրություններն ու Խորհրդի ընդունած որոշումները եռօրյա ժամկետում հրապարակվում են տեսչական մարմնի պաշտոնական կայքէջում:

(7-րդ հոդվածը լրաց. 07.04.16 ՀՕ-35-Ն, փոփ. 31.05.17 ՀՕ-86-Ն)

Հոդված 8. Տեսչական մարմնի ղեկավարությունը

1. Տեսչական մարմնի ղեկավարի պաշտոնը ~~հայեցողական-վարչական~~ պաշտոն է: Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը Խորհրդի ներկայացմամբ պաշտոնի է նշանակում տեսչական մարմնի ղեկավարին և նրա նկատմամբ կիրառում է խրախուսման և պատասխանատվության միջոցներ: Տեսչական մարմնի ղեկավարին պաշտոնից ազատում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը:

2. Տեսչական մարմնի ղեկավարը հաշվետու է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետին և Խորհրդին:

3. Տեսչական մարմնի ղեկավարության ընտրության չափանիշները սահմանվում են տեսչական մարմնի կանոնադրությամբ:

4. Տեսչական մարմնի ղեկավարն ունի տեղակալ (տեղակալներ), որին (որոնց) պաշտոնի նշանակում և պաշտոնից ազատում է, ինչպես նաև նրա (նրանց) նկատմամբ խրախուսման և կարգապահական տույժի միջոցներ է կիրառում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը:

5. Տեսչական մարմնի ղեկավարը

1) ղեկավարում, համակարգում և վերահսկում է տեսչական մարմնի ընթացիկ գործունեությունը, պատասխանատու է տեսչական մարմնի առջև դրված խնդիրների ու գործառնությունների իրականացման համար:

2) սահմանում է իր տեղակալների իրավասությունների շրջանակները՝ տարանջատելով նրանց իրավասությունների շրջանակները ցանկերով և նշանակելով նրանց:

2.1) Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի նշանակման է ներկայացնում Խորհրդի հավանությանն արժանացած տեղակալի թեկնածությունը:

3) օրենքով, այլ իրավական ակտերով, տեսչական մարմնի կանոնադրությամբ նախատեսված գործունեության բնագավառների, նպատակների և խնդիրների վերաբերյալ առաջարկություններ է ներկայացնում Խորհրդին, Խորհրդի կոմիտեներ է ներկայացնում Խորհրդի նախագահների, վարչապետի կոմիտեներ է և լիազոր մարմնի ղեկավարի միջոցով՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանը:

4) լիազոր մարմնի ղեկավարի միջոցով Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի հաստատման է ներկայացնում տեսչական մարմնի աշխատողների քանակը:

5) լիազոր մարմնի ղեկավարի հաստատմանն է հաստատում է ներկայացնում Խորհրդի հավանությանն արժանացած տեսչական մարմնի հաստիքացուցակը և արմնի հաստիքացուցակը արժանացածն է հաստատմանն է .

6) իր իրավասության սահմաններում արձակում է հրամաններ, կարգադրագրեր և տալիս հանձնարարագրեր, ցուցումներ, առանց լիազորագրի հանդես է գալիս Հայաստանի Հանրապետության կամ տեսչական մարմնի անունից, ինչպես նաև տալիս է Հայաստանի Հանրապետության կամ տեսչական մարմնի անունից հանդես գալու լիազորագրեր, այդ թվում՝ վերալիազորման իրավունքով լիազորագրեր.

7) օրենքով իրեն վերապահված իրավասության սահմաններում նշանակումներ է կատարում տեսչական մարմնի պաշտոններում, այդ թվում՝ քաղաքացիական ծառայության պաշտոններում, ինչպես նաև աշխատողների նկատմամբ կիրառում է խրախուսանքի և պատասխանատվության միջոցներ.

8) իրականացնում է վերահսկողություն տեսչական մարմնին ամրացված պետական սեփականության պահպանության նկատմամբ.

9) կասեցնում կամ ուժը կորցրած է ճանաչում իր, տեսչական մարմնի տարածքային ստորաբաժանումների ղեկավարների՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության պահանջների հակասող հրամանները, հրահանգները, հանձնարարագրերը, կարգադրությունները և ցուցումները.

10) «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով ստուգում իրականացնելու վերաբերյալ տալիս է հրաման կամ հանձնարարագիր, ինչպես նաև ստուգումների արդյունքների հիման վրա կիրառում է պատասխանատվության միջոցներ.

11) Խորհրդի հաստատմանն հավանությանն է ներկայացնում տեսչական մարմնի տարեկան պահպանման ծախսերի նախահաշիվը.

12) իրականացնում է օրենքով նախատեսված այլ լիազորություններ:
(8-րդ հոդվածը խմբ., լրաց. 07.04.16 ՀՕ-35-Ն)

Հոդված 9. Տեսչական մարմինների միասնական բողոքարկման հանձնաժողովը

1. Տեսչական մարմինների միասնական բողոքարկման հանձնաժողովը (այսուհետ՝ բողոքարկման հանձնաժողով) ստեղծվում է տեսչական մարմինների և դրանց ծառայողների գործողությունների կամ անգործության (այդ թվում՝ պատասխանատվության միջոց կիրառելու վերաբերյալ վարչական ակտի) դեմ բերված բողոքների քննության և լուծման նպատակով: Բողոքարկման հանձնաժողովն իր լիազորություններն իրականացնում է՝ ղեկավարելով «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով:

2. Հարկային և մաքսային մարմինների կամ դրանց ծառայողների գործողությունների կամ անգործության վերաբերյալ համապատասխան վերադաս մարմնի որոշումները կարող են բողոքարկվել բողոքարկման հանձնաժողով:

3. Բողոքարկման հանձնաժողովի կազմում ընդգրկվում են նախագահը՝ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը կամ իր նշանակած անձը, և ինն անդամ՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության տնտեսական քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ներկայացուցիչը, արդարադատության բնագավառում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ներկայացուցիչը, ֆինանսների բնագավառում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ներկայացուցիչը, ռոտացիոն կարգով՝ բողոքարկվող գործի բնագավառի քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ներկայացուցիչը, համապատասխան բնագավառի հասարակական կազմակերպությունների երեք ներկայացուցիչ (մեկը՝ սպառողների շահերը ներկայացնող, երկուսը՝ համապատասխան բնագավառում գործունեություն իրականացնող գործարար միավորումների (ընդ որում՝ ռոտացիոն կարգով) համապատասխան ոլորտի ներկայացուցիչ, որը մասնակցում է, երեք քննվում է այդ ոլորտին առնչվող գործ) և համապատասխան բնագավառների գիտական կազմակերպությունների երկու ներկայացուցիչ, որոնք չեն կարող լինել լիազոր մարմնի կամ համապատասխան բնագավառի քաղաքականությունը մշակող պետական կառավարման մարմնի ենթակայությանը գործող մարմնի կամ կազմակերպության աշխատակից (ընդ որում՝ ռոտացիոն կարգով, համապատասխան գիտական ոլորտի ներկայացուցիչ, որը մասնակցում է, երեք քննվում է այդ ոլորտին առնչվող գործ): Այն դեպքում, երբ բողոք է ներկայացվել տեսչական մարմնի դեմ, որի լիազոր մարմնի ներկայացուցիչը հանձնաժողովի մշտական անդամ է, հանձնաժողովի նախագահը փոխարինում է վերջինիս պետական կառավարման այլ մարմնի ներկայացուցչով: Հանձնաժողովի անդամների առաջադրման կարգը, ինչպես նաև հանձնաժողովի աշխատակարգը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: Վարչարարության միասնականությունն ապահովելու նպատակով հանձնաժողովի քարտուղարության գործառնություններն իրականացնում է արդարադատության բնագավառում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության քաղաքականությունը մշակող լիազոր պետական մարմնի: Բողոքարկման հանձնաժողովն իր նիստին անհրաժեշտության դեպքում իրավիճակ է քննարկվող հարցին առնչվող մասնագետի: Բողոքարկման հանձնաժողովի որոշումներն իրավագոր են, երեք այդ որոշումների կայացմանը մասնակցել է բողոքարկման հանձնաժողովի առնվազն կեսից ավելին, բայց ոչ պակաս, քան 5 անդամ: Հանձնաժողովի անդամները քվեարկում են կողմ կամ դեմ: Որոշումները կայացվում են բաց քվեարկությամբ, ծայրերի պարզ մեծամասնությամբ: Ձայների հավասարության դեպքում հանձնաժողովի նախագահի ձայնը որոշիչ է:

4. Բողոքարկման հանձնաժողովին դիմում բողոք ներկայացրած անձը համապատասխան նիստի անցկացման վայրի և ժամանակի մասին ծանուցվում է նիստից առնվազն երեք աշխատանքային օր առաջ: Բողոքարկման հանձնաժողովի նիստին կարող են մասնակցել դիմում բողոք ներկայացրած անձը և (կամ) նրա լիազորած անձը: Դիմում բողոքները բողոքարկման հանձնաժողովը քննության է առնում և դրանց վերաբերյալ որոշումներ է ընդունում 30 օրվա ընթացքում: «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված դեպքերում բողոքարկման հանձնաժողովի որոշմամբ նշված ժամկետը կարող է երկարաձգվել 10 օրով, որի մասին դիմումատուն իրազեկվում է երկարաձգման վերաբերյալ որոշումն ընդունելու օրը: Բողոքարկման հանձնաժողովի նիստի ավարտից հետո բողոքարկման հանձնաժողովը դիմում բողոքը ներկայացնողին ուղարկում է դիմում բողոքի վերաբերյալ հանձնաժողովի կայացրած որոշումը:

5. Բողոքարկման հանձնաժողովի աշխատակարգը, բողոքարկման հանձնաժողովին ներկայացվող դիմում բողոքի ձևը և դիմում բողոք ներկայացրած անձին նիստի անցկացման վայրի և ժամանակի մասին ուղարկվող ծանուցագրի ձևը հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը:

6. Բողոքարկման հանձնաժողովի որոշումները կարող են բողոքարկվել դատական կարգով:

Հոդված 9. Բողոքարկումը

Տեսչական մարմինների և դրանց ծառայողների գործողությունների կամ անգործության, այդ թվում պատասխանատվության միջոց կիրառելու վերաբերյալ վարչական ակտի դեմ բերված բողոքները կարող են քննության առնվել տեսչական մարմնի կողմից կամ դատական կարգով:

Հոդված 12. Ռրակի ապահովումը

1. Տեսչական մարմնի ռրակի ապահովման ստորաբաժանման գործունեությունն ուղղված է ապահովելու տեսչական մարմնի գործունեության շարունակական կատարելագործումը՝ տեսչական մարմնի կողմից իր նպատակների ու խնդիրների իրականացման և սույն օրենքով սահմանված սկզբունքների ամբողջական իրագործման նպատակով:

2. Խորհուրդը հաստատում է տեսչական մարմնի ռրակի ապահովման ծրագիրը և պարբերաբար հետևում է դրա իրականացմանը:

3. Ռրակի ապահովման ստորաբաժանման ղեկավարը հաշվետու է Խորհրդին:

4. Ռրակի ապահովման ստորաբաժանման ղեկավարը պարբերաբար հաշվետվություններ է ներկայացնում Խորհրդին: Հաշվետվությունների ձևը, բովանդակությունը և ներկայացման հաճախականությունը սահմանվում են Խորհրդի որոշմամբ:

5. Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը հաստատում է ռրակի ապահովման ստորաբաժանումների կազմակերպման և գործունեության կարգը:

Հոդված 12. Տեսչական մարմնի գործունեության ռրակի ապահովումը

1. Ռրակի ապահովումը համակարգ է, որն ուղղված է տեսչական մարմինների գործունեության արդյունավետության գնահատմանը, բարձրագմանը, շարունակական կատարելագործմանը, ինչպես նաև սույն օրենքով սահմանված սկզբունքների ամբողջական իրագործմանն ու տեսչական համակարգի միասնական զարգացմանը:

2. Տեսչական մարմնում գործում է ռրակի ապահովման ստորաբաժանում, որի գործունեությունն ուղղված է տեսչական մարմնի գործունեության արդյունքի մեծացմանը և շարունակական կատարելագործմանը՝ սույն հոդվածի 1-ին մասին համապատասխան:

3. Տեսչական մարմնի ռրակի ստորաբաժանման ղեկավարի պաշտոնը վարչական պաշտոն է, որին պաշտոնի է նշանակում և պաշտոնից ազատում, ինչպես նաև նրա նկատմամբ խրախուսման և պատասխանատվության միջոցներ է կիրառում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարը:

4. Տեսչական մարմնի ռրակի ապահովման ստորաբաժանման գործունեության կարգը, ինչպես նաև ռրակի ապահովման ստորաբաժանման հաշվետվություններին ներկայացվող ընդհանուր պահանջները հաստատում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: Հաշվետվությունների բովանդակությանը ներկայացվող հավելյալ պահանջները սահմանվում են Խորհրդի որոշմամբ:

5. Տեսչական մարմնի ռրակի ապահովման ստորաբաժանման գործունեության տարեկան ծրագիրը հաստատում է Խորհուրդը:

6. Ռրակի ապահովման ստորաբաժանման ղեկավարը հաշվետու է և հաշվետվություններ է ներկայացնում Խորհրդին, Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարին և տեսչական մարմինների գրասենյակին:

7. Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի ենթակայությամբ գործում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի տեսչական մարմինների աշխատանքների համակարգման բարտոլդարություն գրասենյակ, որի նպատակն է ապահովել տեսչական համակարգի անկախ և միատեսակ զարգացումը, տեսչական մարմինների գործունեության արդյունավետության բարձրացումը, շարունակական կատարելագործումը, ինչպես նաև տեսչական

մարմինների որակի ապահովման ստորաբաժանումների գործունեության միասնական համակարգում:

8. Տեսչական մարմինների գրասենյակի ղեկավարի և տեղակալի պաշտոնները վարչական պաշտոն են:

9. Տեսչական մարմինների գրասենյակի ղեկավարը հաշվետու է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետին և Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի աշխատակազմի ղեկավարին:

10. Տեսչական մարմինների գրասենյակի ղեկավարը խորհրդակցական ծայնի իրավունքով մասնակցում է խորհրդի նիստերին:

11. Տեսչական մարմինների գրասենյակը հաջողված փորձի հիման վրա՝

1) մշակում է տեսչական համակարգի միասնական զարգացման և արդյունավետ կառավարման, ստուգումների, ինչպես նաև տեսչական մարմնի վերահսկողական քաղաքականությունը:

2) մշակում և կատարելագործում է տեսչական մարմինների գործունեությունը կարգավորող օրենսդրությունը:

3) մշակում է տեսչական մարմինների գործունեության վերաբերյալ մեթոդական ցուցումներ (ուղեցույցներ), ձեռնարկներ՝ իրականացնելով տեսչական մարմինների մեթոդական ղեկավարումը:

4) իրականացնում է տեսչական մարմինների գործունեության կատարողականի գնահատման արդյունքների մոնիտորինգ և կատարում համապատասխան վերլուծություններ:

5) համակարգում է տեսչական մարմինների որակի ապահովման ստորաբաժանումների աշխատանքները:

6) իրականացնում է տեսչական մարմինների գործունեության վերաբերյալ ՀՀ կառավարության կողմից սահմանված կարգով տեղեկատվության հավաքագրում, դրանց վերլուծություն, ամփոփում, ինչպես նաև վերհանված թերությունների վերացման վերաբերյալ առաջարկությունների ներկայացում:

7) աջակցում է տեսչական մարմինների միջև տեղեկատվության փոխանակման և կառավարման էլեկտրոնային համակարգի ներդրմանը և շարունակական կատարելագործմանը:

8) աջակցում է տեսչական մարմինների ղեկավարների և աշխատողների ուսուցման և շարունակական մասնագիտական վերապատրաստման համակարգի ներդրմանը և դրա հետագա կատարելագործմանը:

9) իրականացնում է տեսչական մարմինների գործունեության վերաբերյալ մեթոդական և խորհրդատվական աջակցություն:

Հոդված 15. Հաշվետվողականությունը

1. Տեսչական մարմինները տարեկան հաշվետվություններ են ներկայացնում Հայաստանի Հանրապետության վարչապետին, որոնք քննարկում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: Հաշվետվությունները հրապարակվում են տեսչական մարմնի պաշտոնական կայքէջում: Տեսչական մարմինները նախորդ տարվա հաշվետվությունները ներկայացնում են մինչև ընթացիկ տարվա փետրվարի 5-ը:

2. Տեսչական մարմինների տարեկան հաշվետվությունները առնվազն ներառում են հետևյալ տեղեկատվությունը.

1) սույն օրենքի 11-րդ հոդվածում նշված կատարողականի արդյունքների ապահովումը.

1.1) ի 11-րդ հոդվածում նշված կատարողականի արդյունքն

2) վերահսկողության ոլորտում ռիսկերի առկա իրավիճակի վերլուծությունը.

3) խորհրդատվական գործունեությունը, տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից հաճախ տրվող հարցերի վերհանումը և այն իրավական ակտերը, որոնք տալիս են դրանց հստակ պատասխանները.

4) կանխարգելիչ գործողությունները և այն ռիսկերը, որոնց վերհանման են ուղղված, և որոնք կանխել են դրանք.

5) ստուգումներ, դրանց քանակը, բնութագրերը, տևողությունը և անցկացված ստուգումների արդյունքները.

6) տնտեսավարող սուբյեկտների կողմից առավել հաճախ կատարվող օրենսդրության խախտումները կամ շեղումները, որոնք վերհանել են տեսչական մարմինները, ինչպես նաև դրանց պատճառները և տարածվածությունը: Տնտեսավարող սուբյեկտների և դրանց ծառայողների նկատմամբ կիրառված պատասխանատվության միջոցները.

7) օրենսդրության մեջ փոփոխությունների կատարման առաջարկները՝ օրենսդրական բացերը լրացնելու, ստուգումների արդյունավետությունը բարձրացնելու և տնտեսավարող սուբյեկտների համար վարչական և վերահսկողական բեռը նվազեցնելու նպատակով:

8) փոփոխությունների կատարման առաջարկները՝ օրենսդրական բացերը լրացնելու, ստուգումների արդյունավետությունը բարձրացնելու և տնտեսավարող սուբյեկտների ակտի դեմ բերված բողոքների քանակը, բովանդակությունը և դրանց վերաբերյալ ընդունված որոշումները:

3. Տեսչական մարմնի տարեկան հաշվետվությունները պետք է արտացոլեն իրավիճակի զարգացումները: Տարեկան հաշվետվության փաստացի տվյալները պետք է համեմատվեն նախորդ երկու տարիների իրավիճակներն արտացոլող տվյալների հետ:

Հոդված 17. Շահերի բախումը

1. Տեսչական մարմինը պարտավոր է իր գործունեությունը կազմակերպել այնպես, որ բացառվի շահերի բախումը:

2. Տեսչական մարմնի ծառայողին արգելվում է իրականացնել իր լիազորությունները, ~~բողոքարկման հանձնաժողովի անդամին~~ արգելվում է մասնակցել դիմումի քննարկմանը, երբ

1) տեսչական մարմնի ծառայողի կամ ~~բողոքարկման հանձնաժողովի անդամի~~ շահերը հակասում կամ համընկնում են վերահսկվող կամ դիմում ներկայացրած տնտեսավարող սուբյեկտի շահերին:

2) տեսչական մարմնի և (կամ) ստուգման խմբի անդամը և վերահսկվող կամ դիմում ներկայացրած տնտեսավարող սուբյեկտը «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով փոխկապակցված անձինք են:

3) առկա են այլ հանգամանքներ, որոնք վկայում են գործի ելքով՝ տվյալ պաշտոնատար անձի կամ կողմնակալ կազմի անդամի ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն շահագրգռված լինելու մասին կամ կասկած են հարուցում տվյալ գործի առնչությամբ նրա անաչառության վերաբերյալ:

4) առկա են շահերի բախման Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված այլ դեպքեր:

Հոդված 18. Տեսչական մարմնի ֆինանսավորումը

1. Տեսչական մարմնի ֆինանսավորումն իրականացվում է ~~իլազոր մարմնի~~ ՀՀ վարչապետի ~~աշխատակազմի~~ միջոցով՝ պետական բյուջեով նախատեսված ծախսերի շրջանակում: Տեսչական մարմնի կառուցվածքային և տարածքային ստորաբաժանումների ֆինանսավորումն արտացոլվում է բյուջետային հայտում և պետական բյուջեում՝ առանձին տողով:

2. Տեսչական մարմնի ~~(առանձնացված ստորաբաժանման)~~ բյուջետային հայտի նախագծի նախապատրաստումն իրականացնում է տեսչական մարմինը:

3. Տեսչական մարմնի կազմած բյուջետային հայտի նախագիծը ներկայացվում է Խորհրդի ~~հաստատմանը~~ հավանությանը: Խորհրդի հաստատելուց հետո տեսչական մարմինը բյուջետային հայտը ներկայացնում է ~~իլազոր մարմնի~~ ՀՀ վարչապետի ~~աշխատակազմ~~ միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրային և բյուջետային հայտում ներառելու համար:

4. ~~Տեսչական մարմնի բյուջետային հայտը նույնությամբ իլազոր մարմինը ներառում է իր միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրային և բյուջետային հայտում:~~

5. Տեսչական մարմնի բյուջետային հայտը պետք է պարունակի իր բնականոն գործունեության ապահովման համար անհրաժեշտ բոլոր ծախսերը:

6. Պետական բյուջեում առանձին տողով արտացոլված տեսչական մարմնի կառուցվածքային և տարածքային ստորաբաժանումների ֆինանսավորման մեջ փոփոխություններ կամ լրացումներ ~~իլազոր մարմնին~~ կարող է կատարել միայն Խորհրդի համաձայնությամբ:

Հոդված 19. Եզրափակիչ և անցումային դրույթներ

1. Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակման օրվան հաջորդող տասներորդ օրը, բացառությամբ 14-րդ հոդվածի, որն ուժի մեջ է մտնում օրենքի հրապարակումից հետո՝ ~~երկու-հինգ~~ տարի անց (14-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 7-րդ կետն ուժի մեջ է մտնում օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահից):

2. Գործադիր իշխանության համակարգում գործող վերահսկողություն իրականացնող մարմինների կողմից սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահին իրականացվող լիազորությունների իրականացման նպատակով տեսչական մարմիններ կարող են ստեղծվել մինչև նորընտիր Հանրապետության նախագահի կողմից իր պաշտոնն ստանձնելու օրը:

3. Սույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված ժամկետի ավարտից հետո Հայաստանի Հանրապետության նախարարությունների կառավարման ոլորտներում, աշխատակազմերում գործող բոլոր տեսչությունները դադարեցնում են իրենց գործունեությունը:

4. Սույն օրենքի հիման վրա համապատասխան բնագավառում տեսչական մարմնի ստեղծումից հետո դադարեցվում է տվյալ բնագավառի քաղաքականությունը մշակող Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազորած պետական կառավարման մարմնի կազմում գործող տվյալ բնագավառը վերահսկող տեսչության գործունեությունը: Տվյալ բնագավառում վերահսկողություն իրականացնող այլ մարմին գործել չի կարող:

5. Տեսչական մարմնի ստեղծումից հետո տեսչական մարմնում պաշտոններն զբաղեցվում են «Քաղաքացիական ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված կարգով:

6. Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո ստեղծվող Խորհուրդների առաջին կազմում հասարակական և գիտական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների ընտրության համար հայտարարությունը հրապարակում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության աշխատակազմը:

~~7. Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո ստեղծվում է միջգերատեսչական հանձնաժողով՝ սույն օրենքի կիրարկումն ապահովելու ընթացքին հետևելու, այդ թվում՝ սույն հոդվածի պահանջների կատարումն ապահովելու նպատակով: Միջգերատեսչական հանձնաժողովի կազմը և գործառույթները~~

սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության վարչապետը: Միջգերատեսչական հանձնաժողովի վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության վարչապետի որոշումն ընդունվում է սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ մեկամսյա ժամկետում, իսկ միջգերատեսչական հանձնաժողովը ձևավորվում է սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ երկամսյա ժամկետում:

Ց. Սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելուց հետո՝ վեցամսյա ժամկետում, միջգերատեսչական հանձնաժողովի ներկայացմամբ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը հաստատում է նոր տեսչական համակարգին անցնելու ծրագիրը՝ սույն օրենքին համապատասխան:

(19-րդ հոդվածը խմբ. 21.12.17 ՀՕ-303-Ն)

**Հայաստանի Հանրապետության
Նախագահ**

Ս. Սարգսյան

2014 թ. դեկտեմբերի 30
Երևան
ՀՕ-254-Ն